

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 19/07-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. júna 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti A. M. a mal. L. M., zastúpeného zákonnou zástupkyňou, matkou A. M., obaja bytom K., zastúpených advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 359/2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. M. a maloletého L. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 359/2005 porušené bolo.

2. A. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Maloletému L. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý uhradiť A. M. a maloletému L. M. trovy právneho zastúpenia v sume 10 216 Sk (slovom desaťtisícdivestošestnásť slovenských korún) na účet ich advokátky JUDr. D. S., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 19. februára 2007 doručené podanie A. M. a mal. L. M. (ďalej aj „maloletý“), zastúpeného zákonnou zástupkyňou, matkou A. M., obaja bytom K. (ďalej len „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a ich práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp zn. 21 P 359/2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že „dňa 22. 12. 2005 sťažovateľka podala návrh na zvýšenie výživného na mal. sťažovateľa proti jeho otcovi povinnému J. N., ktorým sa domáha zvýšenia výživného, určeného naposledy ešte v r. 1999 v sume 1.300,- Sk mesačne a to od

1. 9. 2004 na sumu 3.500,- Sk mesačne. Veci sťažovateľov bolo pridelené číslo sp. zn. 21 P 359/2005.

Súd listom, výzvou a uznesením zo dňa 18. 1. 2006 vyzval sťažovateľku aby oznámila súdu adresu svojho zamestnávateľa, poučil ju podľa § 30 O. s. p. a ustanovil mal. sťažovateľovi opatrovníka. Potom sťažovateľka trpezlivo ale márne čakala na predvolanie na pojednávanie, súd jej predvolanie neposlal ani inak s ňou celý rok už nekomunikoval.

Pretože sťažovateľka sa nedočkala pojednávania o výživnom ani po dobu viac ako 1 roka od podania návrhu (22. 12. 2006) podala 10. 1. 2007 predsedovi súdu sťažnosť na prieťahy v konaní. Predseda súdu odpovedal sťažovateľke listom z 8. 2. 2007, doručeným sťažovateľke až dňa 16. 2. 2007 t. j. po zákonom stanovenej lehote 30 dní, ktorým uznal sťažnosť za dôvodnú a ospravedlnil sa za prieťahy. Súd predvolaním zo dňa 14. 2. 2007, doručením sťažovateľke dňa 17. 2. 2007 nariadil pojednávanie až na deň 6. 3. 2007, ktoré súd síce formálne nariadil ale bez jeho riadnej prípravy ako to nepriamo vyplýva z odpovedi predsedu súdu.

Pretože súd, ako to vyplýva z popísaného skutkového stavu vecí, porušujúc ust. § 6, § 100, a § 114 O. s. p. porušoval po dobu 13 mesiacov a naďalej porušuje právo sťažovateľky a mal. sťažovateľa na prejednanie veci v primeranej lehote, zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, majúc za to, že ospravedlnenie nie je dostatočnou satisfakciou domáhajú sa ochrany práva prostredníctvom právnej zástupkyne na ústavnom súde.“

Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Okresný súd Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 359/2005 porušil základné právo A. M. a mal. L. M., na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a na prejednanie veci v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Okresnému súdu Košice I prikazuje konať vo veci A. M. a mal. L. M. vedenej pred ním pod sp. zn. 21 P 359/2005 bez zbytočných prieťahov.

A. M. a mal. L. M. priznáva finančné zadosťučinenie každému z nich v sume 30.000,- Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je povinný Okresný súd Košice I vyplatiť

v lehote do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu do rúk sťažovateľky a zákonnej zástupkyne mal. L. M., A. M..

Okresný súd Košice I je povinný vyplatiť A. M. a mal. L. M. trovy konania 11.404,- Sk do 2 mesiacov od právoplatnosti nálezu na účet advokátky JUDr. D. S., K..“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľov na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 19/07-7 z 15. marca 2007 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 13. apríla 2007 právnu zástupkyňu sťažovateľov a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti a jej prijatiu na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v odpovedi na výzvu zo 17. apríla 2007 (doručenej 23. apríla 2007) oznámila ústavnému súdu, že netrvá na ústnom pojednávaní.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti z 2. mája 2007 (Spr. 6/07, doručenom ústavnému súdu 3. mája 2007) okrem iného uviedol:

„Sťažovateľka, zákonná zástupkyňa maloletého L. M., podala 22. 12. 2005 na tunajšom súde návrh na zvýšenie výživného pre maloletého zo sumy 1.300,- Sk na 3.500,- Sk mesačne.

Dňa 18. 1. 2006 súd ustanovil maloletému dieťaťu kolízneho opatrovníka, doručil rovnopis návrhu opatrovníkovi a otcovi.

Dňa 6. 2. 2006 doručil súdu písomné vyjadrenie k návrhu otec a 7. 3. 2006 kolízny opatrovník.

Až do 14. 2. 2007 súd vo veci neurobil žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu vo veci samej, nakoľko riešil prípady, ktoré napadli na súd skôr.

Dňa 14. 2. 2007 súd vytýčil termín pojednávania na 6. 3. 2007, kedy vo veci aj meritórne rozhodol.

Celé konanie pred Okresným súdom Košice I trvalo len 1 rok, 2 mesiace a 15 dní.

Predmetom napadnutého konania je zvýšenie výživného na mal. dieťa, čo podľa judikatúry Ústavného súdu SR i judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je existenčnou vecou, preto nečinnosť súdu od 18. 1. 2006 do 14. 2. 2007 možno čiastočne označiť ako prieťahy v konaní.

Vec nebola právne ani fakticky náročná, účastníci konania sa správali disciplinovane a poskytli súdu požadovanú súčinnosť, čo sa v konečnom dôsledku prejavilo v tom, že súd vo veci meritórne rozhodol na prvom pojednávaní.

Rozsudok č. k. 21 P 359/2005-36 doposiaľ nenadobudol právoplatnosť, pretože proti nemu podal v zákonnej lehote odvolanie otec.

Vzhľadom na takto zistený skutkový stav, navrhujem Ústavnému súdu SR nepriznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie.

Súhlasím, aby Ústavný súdu SR prejednal sťažnosť bez nariadenia pojednávania.“

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov..., a porušenia práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom... v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 21 P 359/2005.

Pri sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd vychádza zo svojej stabilnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ (III. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom

predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 10/98, II. ÚS 210/03).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú 1) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, 2) správanie účastníka konania a 3) postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, konanie vedené pod sp. zn. 21 P 359/2005 sa týka návrhu na zvýšenie výživného maloletého. Návrhy tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z uvedených dôvodov ústavný súd konštatoval, že vec nemožno posúdiť ako právne a skutkovo zložitú a pri sústredenom postupe okresného súdu ju možno uzavrieť bez zbytočných priet'ahov v konaní. Napokon aj predseda okresného súdu uviedol, že „*vec nebola právne ani fakticky náročná.*“ Z hľadiska povahy veci ide o vec, ktorá si vyžaduje osobitnú rýchlost' konania.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 21 P 359/2005, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil ich správanie ako aktívne a súčinnostné, ktoré zásadným spôsobom neprispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom. Sťažovatelia podali 10. januára 2007 sťažnosť na priet'ahy v konaní, ktorej čiastočnú opodstatnenosť uznal aj predseda okresného súdu

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd zo spisu zistil, že návrh na zvýšenie výživného na maloletého bol okresnému súdu doručený 22. decembra 2005.

Po tomto dátume okresný súd ustanovil 18. januára 2006 maloletému kolízneho opatrovníka a doručoval návrh odporcovi (otcovi maloletého). Písomné vyjadrenia otca maloletého a kolízneho opatrovníka boli okresnému súdu doručené 6. februára 2006, resp. 7. marca 2006.

Okresný súd od 18. januára 2006 až do 14. februára 2007 bol vo veci nečinný, čo uviedol vo vyjadrení aj predseda okresného súdu.

Okresný súd ďalej 14. februára 2007 nariadil pojednávanie vo veci na 6. marec 2007, keď vo veci aj rozhodol.

Na základe toho, že proti rozsudku okresného súdu bolo podané odvolanie, okresný súd postúpil 12. apríla 2007 spis Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o tomto opravnom prostriedku.

Ústavný súd so zreteľom na uvedené skutočnosti skonštatoval, že rozsudok okresného súdu sp. zn. 21 P 359/2005 ešte nenadobudol právoplatnosť. Vzhľadom na to, že okresný súd bol vo veci nečinný približne trinásť mesiacov, ústavný súd rozhodol, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 21 P 359/2005 bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší takéto rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia požadovali priznanie primeraného finančného zadostučinenia 30 000 Sk, pre každého z nich, pričom v odôvodnení sťažnosti uviedli:

„Dôvodom pre ktorý si sťažovatelia uplatňujú aj primerané finančné zadostučinenie vo veci o výživné na mal. dieťa, ktoré sa žiada vybaviť prednostne a čo najrýchlejšie, lebo ide o zabezpečenie výživy mal. dieťaťa, je pocit právnej neistoty v to, kedy súd konečným rozhodnutím zvýši výživné na mal. a kedy od povinného otca následne dostane už t. č. dlžné výživné v sume cca 78.000, ak súd od podania návrhu v r. 2005 neurobil celý jeden rok a 2 mesiace taký relevantný úkon, ktorý by smeroval k rozhodnutiu o návrhu na zvýšenie výživného a konanie aj po uplynulom roku je na samom začiatku ako v r. 2005 pri podaní návrhu. Sťažovateľka má dôvodnú obavu, že súd ani na pojednávaní 6. 3. 2007 jej vec nerozhodne konečným rozhodnutím.“

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na dobu nečinnosti okresného súdu v konaní vo veci sp. zn. 21 P 359/2005, berúc do úvahy skutočnosť, že sťažovatelia sa o predĺženie tejto doby zásadne nepričinili, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľov sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk každému sťažovateľovi za primerané finančné zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia advokátkou JUDr. D. S. v konaní pred ústavným

súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľov si uplatnila nárok na náhradu trov v sume 11 404 Sk za dvakrát dva úkony právnej služby.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie vo veci samej) vykonaný v roku 2007 je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2006 v sume 17 822, t. j. za jeden úkon ide o 2 970 Sk plus 178 Sk režijný paušál.

Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 9 504 Sk, a to dvakrát za dva úkony právnej služby, t. j. príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti (pričom táto základná sadzba bola znížená o 20 % podľa § 13 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov) a k tomu štyrikrát náhradu režijného paušálu, spolu 712 Sk. Trovy právneho zastúpenia boli priznané v celkovej sume 10 216 Sk.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2007